



**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros  
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

**Schlüter, Georg**

**Augustæ Vindelicorum, 1708**

Qvæstio L. Ne Clerici, Vel Monachi Secularibus Negotiis Se Immisceant.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)



*scopi impediuntur venire, cum militum Christi sit Christo servire: Militum vero seculi, seculo: secundum quod scriptum est (nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus,) quod, si seculi milites seculari militiae student, quid ad Episcopos, & milites Christi? Nisi ut vacent orationibus. Deducitur præterea ex textibus utriusque juris jam allatis: Dixi regulariter, nam in casu magna necessitatis defendenda urbis contra hostes, præsertim infideles, insufficientibus solis Laicis, jure naturali videntur vocari in subsidium; & huc respexisse videtur Gregorius Pontifex, dum Archiepiscopo Trecenti scribens ait, ut habetur c. Peruenit. 2. h. t. Fraternalitas tua nullam per nostræ vel Ecclesie tue nomen, aut alio modo excusari à murorum vigiliis patiatur: Sed omnes ad hoc generaliter compellantur: quatenus cunctis vigilantibus melius valent civitatis custodia*

*procurari. Dixi jure nature, quod exigit, ut pars subveniat toti, graviter laboranti; non jure, vel imperio seculari; ab hoc enim simpliciter exempti sunt; unde etiam nec à Jure seculari, sed Ecclesiastico, & suo, ad hoc destinandi sunt.*

Not. 4. Clericos, & Regulares, non teneri mandato potestatis secularis ad domos, & habitationes suas, recipere milites, qualiter quandoque domibus civium, vel in hybernis, vel in transitu imponuntur; res enim omnes eorum secundum dicta, ab omnibus ejusmodi oneribus secularibus, utroque jure immunes sunt, ut ostensum est allatis utriusque juris textibus, & V. potest apud Barbos. l. 1. juris Eccles. c. 39. §. 50. à n. 76. ubi refert sententiam Sacre Congregationis Concilii super controvers. jurisdiction.



## QVÆSTIO L.

### IN TITULUM L.

## NE CLERICI, VEL MONACHI SECULARIBUS NEGOTIIS SE IM- MISCEANT.

3816 **T**itulus iste, finalis libri tertii, postquam præmissa sunt ea, quæ propriè spectant ad Clericos, tam Regulares, quam seculares ratione sui status, subjungit, quæ illis merito prohibita sunt, tanquam decentia, & contraria statui, quem profiterentur, & in Rubrica sub verbo *negotia secularia* comprehenduntur. *Negotium* juxta Isidorum de Ethym. ut refertur c. *forus*, de verb. signific. dicitur, *sine otio*, quasi *negans otium*, & apud Bart. in l. *si pecuniam* C. de negot. plura significat, nempe laborem, occupatio-

nem, curam, molestiam, sollicitudinem, causam, potestatem, litem, contractum: Apud Molin. tom. 2. d. 329. inquit dupliciter sumitur. 1. *late*, & generaliter, prout dicit omnem actum circa externa, & agibilia, impediendam otium: In qua acceptio est triplex, commune, publicum, & privatum. *Commune* est, quod spectat ad dispositionem alicujus regionis; *Publicum*, quod spectat ad regimen alicujus civitatis: *Privatum*, quod pertinet ad privatam personam.

Secundò accipitur *preste*, seu *stricte*, 3817



strictè, & adhuc duobus modis; uno, pro causa, seu lite; & sic ad omnem causam extenditur, civilem, criminalem, privatam, & publicam L. 1. §. *primum ff. de calum. altero*, pro commutatione ad lucrum comparandum, emendo scilicet, aut alio permutationis genere, rem aliquam acquirendo, & vendendo carius, aut aliter lucrando; & sic videtur coincidere cum negotiatione, quamvis dicat Alexander Scotus, V. cod. *negotiationem* propriè esse, in commercio, *negotium*, in dispensatione.

3818 *Negotiatio* simpliciter, mercaturam significat apud Bart. ad L. *Legatum de legat. 3.* explicatius verò, & prout clericis prohibetur c. *consequens*. dist. 88. ex mente Lessii lib. 2. c. 21. n. 4. Azorii tom. 2. lib. 7. c. 14 q. 1. & Molin. tom. 2. D. 339. datur, quando quis rem emit, vel comparat, ut carius vendat integram, & immutatam, ad lucrum faciendum. Unde non prohibetur Clericis rem mutatam vendere, lucri causâ; ut, si ex lana, auro, argento, vel alia materia empta, aliquid elaboratum vendant. Et hoc sensu, *negotiatoris* appellatione non venit *Clericus*, qui vendit oleum, vinum, & granum, de redditibus sui beneficii, ut docet Martha de jurisd. p. 4. casu 3. n. 25. Secus dicit, si vendat fructus ex alieno agro conducto, quamvis suo semine, suaque industria collectos, Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 275. in 1. editione, aliàs resolut. 317. n. 10. in 2. edit. ubi affirmat, non censeri Clericum *negotiatorem*, & mercatorem, qui residuum de eo, quod emit vilius, ad sui, & suorum sustentationem, vendat carius.

3819 In Rubrica hujus tituli *negotium* videtur amplè sumi, ut comprehendat non tantum *negotiationem* strictè sumptam, pro actu, quo quis rem à se emptam, ac immutatam, carius vendit; sed etiam omnes alios actus seculares, Clericum, ratione sui status dedecentes, nec enim est dubium, à Clericis, imò etiam Regularibus quandoque, plura suscipi, quæ revera statum hominis, à DEO in intimis suum obsequium electum, nullatenus decere possunt, cum dolore ingemiscate D. Gregorio in Lu-

cam: *Ecce penè nulla est seculi actio, quam non Sacerdotes administrent.* De actionibus porro, quæ Clericis ratione sui status prohibentur, jam egimus hic tit. 1. de vita & honestate clericorum à n. 32.

His annumerantur. 1. Plura alia in c. 1. h. t. quæ reputantur *secularia negotia*, Clericis prohiberi; qualia sunt, servare Laicis, quoad secularia, seu laica; accipere, vel etiam dare munera injusta, de quibus V. tit. 1. hic, c. *cum ab omni*. 10. exercere officium Procuratoris, vel Advocati in foro seculari, de quo egimus l. 1. tit. 37. de postulando; exercere iudicium sanguinis, c. *Clericis*, 7. h. t. distare sententiam sanguinis, vel proferre; interesse vindictæ sanguinis, vel purificationi vulgari, c. *Clericus* 9. cod. publice audire jus civile, vel medicinam, c. *non magnopere*. 3. cod. agere vices domini secularis, quoad jurisdictionem, c. *sed nec*. 4. cod. agere Tabellionem, c. *sicut* 8. cod. exercere mercaturam, vel exercere negotiationem lucri causâ, c. *secundum* 6. cod.

Circa hæc præmissa not. quando in c. 1. h. t. Clericis, & Monachis prohibentur negotia *secularia*, quorum multa inibi specificantur, subiungi: *non tamen justum negotium est interdendum propter necessitates diversas, quia legitimus, Sanctos Apostolos negotiatos fuisse, iusto scilicet negotio, & in regula S. Benedicti præcipitur, provide-re, per quorum manus negotium Monasterii transeat*, ubi notat Gonzalez ad dist. c. 1. n. 8. V. *Sanctos Apostolos*, D. Paulum tentoria seu tabernacula ædificasse, ut refertur cap. 18. actuum Apost. & ipse Apostolus. 1. ad Corinth. cap. 4. agebat: *Laboramus operantes manibus nostris*. Et sanctos Apostolos ad officia sua, præcipue piscatoria, rediisse, refertur. eod. c. 8. atque inter Ecclesiæ Catholicæ Episcopos Spiridion Thremituntis in Cypro, oves pavit, testibus Rufino, & Socrate anno 325. Hilarius Arclatenensis, agros coluit, Gennadius anno 445.

Deinde addit: in ea regula S. Benedicti, post constitutam Fratrum opificum disciplinam, subiungi: *Si quod ex operibus verò artificum venundandum est, videant ipsi per quorum manus transgenda sunt, ne aliquam fraudem præ-*



*presumant offerre.* Quæ verba aperte supponunt, *negotiationem illam*, quæ res elaboratæ per proprios Monachos, aut per artificium mutare, revenduntur, licitam esse Clericis, & Monachis, exemplo Apostolorum, qui exercentes officium aliquod vendebant, ut supra retuli, ut ita sine gravamine cuiuspiam vitam ducerent, & egenis de sua tenuitate subvenirent; non omnis igitur negotiatio Clericis, vel Regularibus interdicta est, qualis est, quæ contingit *ob necessitates diversas*, sed ea tantum, quæ pertinet ad turpe lucrum, seu ad eum acquirendi modum, quo id plus justo appetitur, ut dicitur c. 1. h. t. & ideo ibid. c. unic. prohibita sunt *conductiones rerum secularium*, nimirum propter cupiditatem, ut norat Abbas hic. n. 8. Salas de Contract. tr. 1. D. 2. & alii.

3823 Not. 2. quod in c. *magnopere* 3. h. t. dicitur, de non legendis legibus, & confessionibus physicalibus ponderandis, poenisque in contrarium agentes statutis, quas de excommunicatione lata sententia intelligendas esse, declaratur in c. *super specula*. 10. eod. accipiendum esse de *Religiosis professis*, qui ad eum finem de claustris suis exeunt, ut ponitur in textu. Deinde, licet c. 3. loquatur etiam de *legentibus*, hoc est, docentibus *leges*, seu jus seculare; in c. tamen 10. ubi statuitur poena excommunicationis lata sententia, textum solum loqui de *audientibus*, non verò *docentibus* eas scientias.

3824 Not. 3. qualiter intelligendum veniat, quod dicitur in c. *Clericis* 5. h. t. de Clerico *judicium sanguinis exercente*, & similibus actibus causarum criminalium, à nobis expositum esse l. 5. tit. 39. de sent. excommunic. Videturque accipiendum de actibus illis, *effectu secuto*, *mortis* nimirum, vel *mutilationis*; & ita apud Barbof. in tract. de dictionib. c. 5. tit. 4. (quod nunquam quis efficiatur irregularis, iudicans, aut consulens in causa criminali, nisi mors sequatur, aut membri mutilatio) post Abbatem, Sot. Navar. tenet Flores de Mena var. lib. 1. q. 9. per totam ubi n. 6. respondet ad hunc textum; idem docet Farinac. dict. verbo *Clericus* n. 391.

3825 Not. 4. poenis *in audientes leges*

seu jus civile, vel *medicinam* statutis, non affici, privatim, & in camera juris cæsareo, vel physica operam dantes; aut melius canonica decreta intelligant; sic Farinacius V. *Clericus* n. 207. & pari ex textu, qui loquitur de *excantibus & claustris ad talem finem*; & ratio ulterior est, quia canones magna ex parte conjuncti sunt juri civili; unde natum est illud vulgare: *leges sine canone valent parum*; *canones sine lege, nihil*; jus enim unum alteri mutuo auxilio subservire debet.

Not. 5. Abbatem in dict. c. *non magis* 826 *gnopere* n. 8. apud Barbofam in c. *super* h. t. n. 7. tradere, quod Clericis & Monachis jus canonicum, aut Theologiam profectibus, licet ad majorem perfectionem, & intelligentiam Canonum, scholas ingredi, & jus civile publice audire, videtur etiam posse colligi ex dict. c. 3. ubi fermo est de Religiosis professis: *qui sub obtentu languentiam fratrum consulendis corporibus, & Ecclesiastica negotia delius tractandi, ad leges, vel medicinam, antiquo hoste in Angelum lucis se transfigurante, de claustris suis educantur.*

Not. 6. *negotiationem* esse duplicem, c. *Ejiciens* 11. dist. 88. unam, improprie dictam, quando res empta, per industriam, vel artem murgata, & melior facta, venditur lucri causa; alteram, strictè & proprie acceptam, si talis res immutata, lucri faciendi causa, venditur. Utraque *per se* est licita, 10. & 12. dist. 88. *per accidens* tamen fieri potest illicita, quod occasione præbeat mendacis, fraudibus; inordinatæ cupiditatis &c. Et ideo negotiatio *mere lucri causa*, quæ scilicet principaliter quaerit lucrum, Clericis, & Religiosis prohibetur.

Not. 7. *negotiationem* solum strictè sumptam (quatenus importat rei emptæ ac immutatæ factam venditionem lucri causa, præsertim cariori pretio) jure communi *per se* interdictam esse personis Ecclesiasticis, ut colligitur ex c. 11. dist. 88. ubi, qui taliter negotiantur, dicuntur mercatores, *qui de templo Dei ejciuntur*, hoc est, non sunt digni Clericali, & qui serviant altari; & hæc negotiatio *in c. secundum* ne Clerici vel Monachi illis sub interminatione anathematis prohibe-



hibetur, & graves poene, à Trid. f. 22. c. 1. innovata transgressoribus statuuntur: ex urgenti tamen causa illis licet, si per alios talem negotiationem exercent, ut ipsi à suo ministerio non impediuntur, & absit scandalum; sic Haunold. tom. 4. de Jus. tr. 10. n. 285.

3829 Dixi, *solam* negotiationem *strictè* sumptam, *jure communi*, per se loquendo, personis Ecclesiasticis interdictam esse; nam privatis certarum Religionum constitutionibus, interdicuntur etiam ea, *que speciem negotiationis habent*, ut videtur potest can. 25. Congregationis. 2. in Soc. nostra, verba canonis sunt: *omnia, que speciem habent secularis negotiationis, in colendis videlicet agris, vendendis in foro fructibus, & similibus intelliguntur prohibita esse Nostris.*

Hanc porro speciem secularis negotiationis non censerì habere. 1. conducere agros alienos, ad prædiorum nostrorum administrationem vel animalium nostrorum sustentationem; 2. emere animalia ad prædiorum nostrorum pascua consumenda, quæ postea divenduntur; 3. emere, quæ putantur usibus nostrorum necessaria; quæ superflua postea vendantur. &c. de quibus V. potest Haunoldus cit. tom. 4. ff. 10. n. 284. dicens, sic esse declaratum in Congregatione VII. non quidem c. 84. ut ibidem ponitur, sed decreto 84.

3830 Quare in istis semper attendendum erit, an ejusmodi rerum permutationes interdictæ sint *legibus Ecclesiasticis*; an solum *privati Ordinis, aut Ecclesie statutis*; 2. an id fiat *ex aliqua necessitate*; vel *purè lucricausa*; Si enim Clerici, vel Regulares, periclitarentur de recipienda sorte à Mutuario, nisi invicem ab eo acciperent bona immobilia, castrum aliquod v. g. vel officinam molinariam pro conficienda inibi charta, eamque per seculares curarent, & divenderent, vel præstare sumptus pro edendis nostrorum libris, & exempta damno, lucroque nostro divendenda accipere certum videretur, non acturos *contra leges Ecclesiasticas*; præterquam, quòd talis rerum permutatio non sit *negotio*, de qua sacri canones prohibitorie loquuntur, de casu autem postremo, si attendamus, non tantum actus vera negotiationis, sed etiam ejus *speciem*, seu *apparentiam* ha-

bentes, limitatio faciendà est; nam etiam talis actus à Clericis, vel Regularibus exercitus, non sit *contra leges Ecclesiasticas* (in quantum verant præcisè *negotiationem strictè sumptam*, ut supra notavimus, consentiente etiam Haunoldo cit.) quia tamen habet *speciem ejus*, in Soc. vi cit. decreto 84. non permittitur. Quoniam verò dicto decreto 84. declaratur, emere, quæ putantur usibus nostris necessaria, quæ superflua postea vendantur, negotiationis speciem non habere; ab hoc ad alia, quæ recidunt in eodem terminos, facilis erit illatio; salvo tamen semper jure, ac intentione legis, seu decreti; si à nobis dicta, eidem non conformarentur.

Præter hæc in ordine ad præsentem titulum. not. 1. quando in c. *Secundam* 6. h. 2. sub interminatione anathematis prohibetur, ne Monachi vel Clerici *causa lucricausa* negotientur; & *ne Monachi à Clericis, vel Laicis firmas habeant; neque Laici Ecclesias ad firmas teneant*; per *firmas* hic intelligi *possiones conductas*, ut notat González in dict. c. 6. n. 1. vel, ut Theophilus in discept. de religiof. negot. §. 5. n. 88. ne sub annuo censu prædia rusticana, vel fodinas, aut salinas, aliudve similiter frugiferum conducant. Not. 2. per illa verba, *ne Laici Ecclesias ad firmas teneant*, intelligi *ipsum bonorum*, vel ipsas Ecclesias; nam hoc prohibetur, ne Laicorum dispositioni, gubernationique subiciantur Ecclesia, juraque merè spiritualia; cum absurdum sit pro annua pensione Ecclesiam, ipsique jura diviti Laico committi; cum etiam Clericis prohibeatur sub annuo pretio Ecclesias conducere, in c. *quoniam*, ne Prælati vices suas, non autem locare fructuum, vel proventuum Ecclesiasticorum commoditatem, seu perceptionem, ut exposuimus tit. 38. hoc enim permittitur, tanquam Ecclesiis utile, & honestum, ne Clerici nimium rebus externis, & merè temporalibus immisceantur.

Not. 3. distinguendum inter *negotiationem honestam*, ac *merè questuosam*, vel *secularem*; illa est, qua assumitur ex fine statum non decedente, v. g. ut inde quaratur victus; intentio animi quandoque remittatur, &c. ista, qua prin-



cipaliter quaestus, & lucrum intenditur, præsertim per nimias vel potiori parte diei continuatas occupationes; & illæ multis locis non modo non prohibentur, sed etiam commendantur Clericis c. *Clericus*, dist. 51. ibi: *Clericus quantumlibet verbo Dei eruditus, artificioso victum quaerit, c. 1. de celebrat. Missar. ibi: peractis horis, & infirmis visitatis, si voluerit, exeat ad opus rurale.* Unde Gregorius Turon. in vitis PP. cap. 8. de sancto Nicetio Episcopo ait: *jam Clericus in domo paterna residens, cum reliquis famulis manu propria laborabat.* D. Gregorius l. 1. dial. cap. 12. Riculphus Episc. Suesfion. in sua Constitutione, quæ extat tom. 24. Concil. can. 16. ibi: *monemus præterea, ut Presbyteri sic ruralibus, id est,*

terrestribus, & cæteris occupationibus inserviant, quatenus divinum officium non negligant, & Scholares suos modeste distinguant, caste nutriant.

Not. 4. Clericos, qui contra c. 2. tit. 38 agunt Ministros, Procuratores, vel Occonomos Laicorum, cum deprehenduntur in fraude, vel propter pecuniariam causam à Laicis capiuntur, non defendi ab Ecclesia; constat ex dict. c. 2. ibi: *indignum est, eis ab Ecclesia subveniri, per quos constat in Ecclesia scandalum generari;* quod contingit implicando se negotiis secularibus, ubi labor prope omnis eorum in his distinctur, ægrè dato divinis aliquo temporis spatio, quo, quæ sunt sui muneris clericalis, Deo persolvant, quod tamen non raro à nonnullis fit.

F I N I S

O. A. M. D. G.



INDEX